

Bijlage VWO
2025

tijdvak 2

Griekse taal en cultuur

Tekstboekje

Antigone spreekt met Ismene.

- 41 Αν. Εἰ ξυμπονήσεις καὶ ξυνεργάσῃ σκόπει.
- 42 Ισ. Ποῖόν τι κινδύνευμα; Ποῦ γνώμης ποτ' εἶ;
- 43 Αν. Εἰ τὸν νεκρὸν ξὺν τῇδε κουφιεῖς χερί.
- 44 Ισ. Ἦ γὰρ νοεῖς θάπτειν σφ', ἀπόρρητον πόλει;
- 45 Αν. Τὸν γοῦν ἐμόν, καὶ τὸν σόν, ἣν σὺ μὴ θέλῃς,
- 46 ἀδελφόν· οὐ γὰρ δὴ προδοῦς' ἀλώσομαι.
- 47 Ισ. ὦ σχετλία, Κρέοντος ἀντειρηκότος;
- 48 Αν. Ἀλλ' οὐδὲν αὐτῷ τῶν ἐμῶν <μ> εἵργειν μέτα.
- 49 Ισ. Οἷμοι· φρόνησον, ὦ κασιγνήτη, πατὴρ
- 50 ὥς νῦν ἀπεχθὲς δυσκλεῆς τ' ἀπώλετο
- 51 πρὸς αὐτοφώρων ἀμπλακημάτων, διπλᾶς
- 52 ὅψεις ἀράξας αὐτὸς αὐτουργῷ χερί·
- 53 ἔπειτα μήτηρ καὶ γυνή, διπλοῦν ἔπος,
- 54 πλεκταῖσιν ἀρτάναισι λωβᾶται βίον·
- 55 τρίτον δ' ἀδελφῷ δύο μίαν καθ' ἡμέραν
- 56 αὐτοκτονοῦντε τὸ ταλαιπώρῳ μόρον
- 57 κοινὸν κατειργάσαντ' ἐπαλλήλοιν χεροῖν.
- 58 Νῦν δ' αὖ μόνα δὴ νῶ λειψιμμένα σκόπει
- 59 ὅσῳ κάκιστ' ὀλούμεθ', εἰ νόμου βία
- 60 ψῆφον τυράννων ἢ κράτη παρέξιμεν.
- 61 Ἀλλ' ἐννοεῖν χρὴ τοῦτο μὲν γυναιχ' ὅτι
- 62 ἔφουμεν, ὥς πρὸς ἄνδρας οὐ μαχομένα·
- 63 ἔπειτα δ' οὔνεκ' ἀρχόμεσθ' ἐκ κρεισσόνων
- 64 καὶ ταῦτ' ἀκούειν κᾶτι τῶνδ' ἀλγίονα.
- 65 Ἐγὼ μὲν οὖν αἰτοῦσα τοὺς ὑπὸ χθονὸς
- 66 ξύγγνοιαν ἴσχειν, ὥς βιάζομαι τάδε,
- 67 τοῖς ἐν τέλει βεβῶσι πείσομαι. Τὸ γὰρ
- 68 περισσὰ πράσσειν οὐκ ἔχει νοῦν οὐδένα.
- 69 Αν. Οὐτ' ἂν κελεύσαιμ' οὔτ' ἄν, εἰ θέλοις ἔτι

- 70 πράσσειν, ἐμοῦ γ' ἂν ἡδέως δρώης μέτα.
 71 Ἄλλ' ἴσθ' ὅποια σοι δοκεῖ, κείνον δ' ἐγὼ
 72 θάψω. Καλόν μοι τοῦτο ποιούσῃ θανεῖν.
 73 Φίλῃ μετ' αὐτοῦ κείσομαι, φίλου μέτα,
 74 ὅσια πανουργήσας· ἐπεὶ πλείων χρόνος
 75 ὄν δεῖ μ' ἀρέσκειν τοῖς κάτω τῶν ἐνθάδε.
 76 Ἐκεῖ γὰρ αἰεὶ κείσομαι· σὺ δ' εἰ δοκεῖ
 77 τὰ τῶν θεῶν ἔντιμ' ἀτιμάσας ἔχε.
 78 **Ισ.** Ἐγὼ μὲν οὐκ ἄτιμα ποιοῦμαι, τὸ δὲ
 79 βία πολιτῶν δρᾶν ἔφυν ἀμήχανος.

Sophocles, Antigone 41-79

Aantekeningen

- regel 41* **ξυνεργάζομαι** samenwerken
regel 42 **τὸ κινδύνευμα** gevaarlijke onderneming
regel 44 **ἀπόρρητος** verboden
regel 50 **νῶν** (*dativus*) ons tweeën
ἀπεχθής gehaat
regel 51 **αὐτόφωρος** zelf ontdekt
τὸ ἀμπλακῆμα fout
regel 52 **αὐτουργός** eigen
regel 54 **πλεκτός** gevlochten
ἡ ἀρτάνη strop
regel 56 **αὐτοκτονέω** elkaar doden
regel 57 **ἐπάλληλος** elkaar treffend
regel 58 **νῶ** (*accusativus*) ons tweeën
regel 60 **παρέξιμι** overtreden
regel 66 **ἡ ξύγγνοια** vergeving
regel 74 **πανουργέω** als misdaad uitvoeren

Ismene presenteert zichzelf aan Creon als medeplichtige.

- 536 Ισ. Δέδρακα τοῦργον, εἵπερ ἦδ' ὁμορροθεῖ,
537 καὶ ξυμμετίσχω καὶ φέρω τῆς αἰτίας.
538 Αν. Ἀλλ' οὐκ ἐάσει τοῦτό γ' ἡ δίκη σ', ἐπεὶ
539 οὔτ' ἠθέλησας οὔτ' ἐγὼ κοινωσάμην.
540 Ισ. Ἀλλ' ἐν κακοῖς τοῖς σοῖσιν οὐκ αἰσχύνομαι
541 ξύμπλουν ἐμαυτὴν τοῦ πάθους ποιουμένη.
542 Αν. ὦν τοῦργον Ἄιδης χοὶ κάτω ξυνίστορες·
543 λόγοις δ' ἐγὼ φιλοῦσαν οὐ στέργω φίλην.
544 Ισ. Μήτοι, κασιγνήτη, μ' ἀτιμάσης τὸ μὴ οὐ
545 θανεῖν τε σὺν σοὶ τὸν θανόντα θ' ἀγνίσαι.
546 Αν. Μὴ μοὶ θάνης σὺ κοινά, μηδ' ἂ μὴ ἴγιες
547 ποιοῦ σεαυτῆς. Ἀρκέσω θνήσκουσ' ἐγώ.
548 Ισ. Καὶ τίς βίου μοι σοῦ λελειμμένη πόθος;
549 Αν. Κρέοντ' ἐρώτα· τοῦδε γὰρ σὺ κηδεμών.
550 Ισ. Τί ταῦτ' ἀνιᾶς μ' οὐδὲν ὠφελουμένη;
551 Αν. Ἀλγοῦσα μὲν δῆτ', εἰ γελῶ γ', ἐν σοὶ γελῶ.
552 Ισ. Τί δῆτ' ἂν ἀλλὰ νῦν σ' ἔτ' ὠφελοῖμ' ἐγώ;
553 Αν. Σῶσον σεαυτήν. Οὐ φθονῶ σ' ὑπεκφυγεῖν.
554 Ισ. Οἷμοι τάλαινα, κάμπλάκω τοῦ σοῦ μόρου;
555 Αν. Σὺ μὲν γὰρ εἴλου ζῆν, ἐγὼ δὲ κατθανεῖν.
556 Ισ. Ἀλλ' οὐκ ἐπ' ἀρρήτοις γε τοῖς ἐμοῖς λόγοις.
557 Αν. Καλῶς σὺ μὲν τοῖς, τοῖς δ' ἐγὼ ὀδύκουν φρονεῖν.
558 Ισ. Καὶ μὴν ἴση νῶν ἐστὶν ἡ ἕξαμαρτία.
559 Αν. Θάρσει. Σὺ μὲν ζῆς, ἡ δ' ἐμὴ ψυχὴ πάλαι
560 τέθνηκεν, ὥστε τοῖς θανοῦσιν ὠφελεῖν.
561 Κρ. Τὸ παῖδέ φημι τώδε τὴν μὲν ἀρτίως
562 ἄνουν πεφάνθαι, τὴν δ' ἀφ' οὗ τὰ πρῶτ' ἔφυ.
563 Ισ. Οὐ γάρ ποτ', ὦναξ, οὐδ' ὃς ἂν βλάστη μένει
564 νοῦς τοῖς κακῶς πράσσουσιν, ἀλλ' ἐξίσταται.

- 565 Κρ. Σοὶ γοῦν, ὅθ' εἴλου σὺν κακοῖς πράσσειν κακά.
 566 Ισ. Τί γὰρ μόνη μοι τῆσδ' ἄτερ βιώσιμον;
 567 Κρ. Ἀλλ' ἦδε μέντοι – μὴ λέγ'· οὐ γὰρ ἔστ' ἔτι.
 568 Ισ. Ἀλλὰ κτενεῖς νυμφεῖα τοῦ σαυτοῦ τέκνου;
 569 Κρ. Ἀρώσιμοι γὰρ χἀτέρων εἰσὶν γύαι.
 570 Ισ. Οὐχ ὥς γ' ἐκείνῳ τῇδ' ἦν ἡρμοσμένα.
 571 Κρ. Κακὰς ἐγὼ γυναικας υἷεσι στυγῶ.
 572 Ισ. ὦ φίλταθ' Αἴμον, ὥς σ' ἀτιμάζει πατήρ.
 573 Κρ. Ἄγαν γε λυπεῖς καὶ σὺ καὶ τὸ σὸν λέχος.
 574 Ισ. Ἦ γὰρ στερήσεις τῆσδε τὸν σαυτοῦ γόνον;
 575 Κρ. Ἄιδης ὁ παύσων τούσδε τοὺς γάμους ἐμοί.
 576 Ισ. Δεδογμέν', ὥς ἔοικε, τήνδε κατθανεῖν.
 577 Κρ. Καὶ σοί γε κἀμοί. Μὴ τριβὰς ἔτ', ἀλλὰ νιν
 578 κομίζετ' εἴσω, δμῶες· ἐκ δὲ τοῦδε χρὴ
 579 γυναικας εἶναι τάσδε μὴδ' ἀνειμένας.
 580 Φεύγουσι γάρ τοι χοῖ θρασεῖς, ὅταν πέλας
 581 ἦδη τὸν Ἄιδην εἰσορῶσι τοῦ βίου.

Sophocles, Antigone 536-581

Aantekeningen

- regel 536 ὁμορροθέω instemmen
 regel 537 ξυμμετίσχω ook deelhebben aan
 regel 541 ὁ ξύμπλους metgezel
 regel 542 ὁ ξυνίστωρ getuige
 regel 544 μήτοι zeker niet
 regel 549 ὁ κηδεμών beschermer
 regel 554 ἀμπλακίσκω, *aoristus* ἥμπλακον missen
 regel 558 νῶν (*dativus*) ons tweeën
 ἡ ἐξαμαρτία fout
 regel 562 ἄνους dwaas
 regel 563 βλαστάνω, *aoristus* ἔβλαστον ontstaan
 regel 566 βιώσιμος het leven waard
 regel 568 τὰ νυμφεῖα bruid
 regel 569 ἀρώσιμος te beploegen

Afbeelding 1

Foto van een uitvoering van de *Antigone* door studenten in 2021.

Tekst 3

Einde van een woordenwisseling tussen Creon en Antigone.

- 1672 Cr. Pas op dat jij met je klachten je huwelijk niet in gevaar brengt.
- 1673 An. Dacht u dat ik, zolang ik leef, ooit trouw met uw zoon?
- 1674 Cr. Je zult wel moeten: waarheen zul je voor je huwelijk vluchten?
- 1675 An. Die nacht zal mij tot een van Danaos' dochters maken.
- 1676 Cr. Zie je met wat voor vermetel plan zij dreigt?
- 1677 An. Het ijzer zij mijn getuige, het zwaard dat mijn eed voltrekt.
- 1678 Cr. Waarom hunker je om van dit huwelijk af te komen?
- 1679 An. Ik zal vluchten met mijn allerongelukkigste vader hier.
- 1680 Cr. Je toont karakter, maar er zit iets van waanzin in.
- 1681 An. En samen met hem sterven – dat u de rest ook weet.
- 1682 Cr. Niet zul jij mijn zoon vermoorden. Verlaat het land.

Euripides, Phoenissae 1672-1682

Tekst 4

Prinses Electra is tegen haar zin uitgehuwelijkt aan een gewone boer. Die respecteert haar positie en behandelt haar niet slecht. Uit dankbaarheid doet Electra het huishouden.

De onderstaande tekst begint op het moment dat de boer haar met een kruik uit het huis ziet komen om drinkwater te halen bij een bron. Hij zegt dan, dat Electra dit werk niet hoeft te doen. Daarna legt Electra uit waarom ze het juist wel wil doen.

- 64 **boer** Τί γὰρ τάδ', ὦ δύστην', ἐμὴν μοχθεῖς χάριν
65 πόνους ἔχουσα, πρόσθεν εὖ τεθραμμένη,
66 καὶ ταῦτ' ἐμοῦ λέγοντος οὐκ ἀφίστασαι;
67 **Electra** Ἐγὼ σ' ἴσον θεοῖσιν ἡγοῦμαι φίλον·
68 ἐν τοῖς ἐμοῖς γὰρ οὐκ ἐνύβρισας κακοῖς.
69 Μεγάλη δὲ θνητοῖς μοῖρα συμφορᾶς κακῆς
70 ἱατρὸν εὐρεῖν, ὥς ἐγὼ σὲ λαμβάνω.
71 Δεῖ δὴ με κἀκέλευστον, εἰς ὅσον σθένω,
72 μόχθου ἵπικουφίζουσιν, ὥς ῥῶον φέρης,
73 συνεκκομίζειν σοι πόνους. Ἄλις δ' ἔχεις
74 τᾶξωθεν ἔργα· τὰν δόμοις δ' ἡμᾶς χρεὼν
75 ἐξευτρεπίζειν. Εἰσιόντι δ' ἐργάτῃ
76 θύραθεν ἡδὺ τᾶνδον εὐρίσκειν καλῶς.
77 **boer** Εἴ τοι δοκεῖ σοι, στεῖχε· καὶ γὰρ οὐ πρόσω
78 πηγαὶ μελάθρων τῶνδ'. Ἐγὼ δ' ἅμ' ἡμέρα
79 βοῦς εἰς ἀρούρας ἐσβαλὼν σπερῶ γύας.
80 Ἀργὸς γὰρ οὐδεὶς θεοὺς ἔχων ἀνὰ στόμα
81 βίον δύναται ἂν ξυλλέγειν ἄνευ πόνου.

Euripides, Electra 64-81

Aantekeningen

- regel 64 γὰρ Onvertaald laten.
τάδ' lijdend voorwerp bij μοχθεῖς (regel 64) - Met τάδ' bedoelt de boer het water halen.
ἐμὴν χάριν voor mij
- regel 65 εὖ in luxe
τέθραμμαι perfectum van τρέφομαι opgroeien
- regel 66 ταῦτ' ἐμοῦ λέγοντος = ἐμοῦ ταῦτα λέγοντος
ἀφίσταμαι ermee stoppen
- regel 67 ἴσος φίλος + dativus even geliefd als
- regel 68 ἐνύβρισας Vul aan: με
ἐνυβρίζω + accusativus slecht behandelen
- regel 69 Μεγάλη μοῖρα Vul aan: ἐστι
ἡ μοῖρα geluk
- regel 70 ὁ ἱατρός + genitivus verzachter van
ὥς zoals
- regel 71 Δεῖ De hierbij behorende a.c.i. wordt gevormd door με
(regel 71) en συνεκκομίζειν (regel 73).
κἀκέλευστον = καὶ ἀκέλευστον
ἀκέλευστον ongevraagd
εἰς ὅσον zoveel als
- regel 72 ἐπικουφίζω + genitivus verzachten
- regel 73 συνεκκομίζω + dativus helpen te verdragen
ἄλλις ἔχω + accusativus genoeg hebben aan
- regel 74 τᾶξωθεν = τὰ ἔξωθεν
τὰν δόμοις = τὰ ἐν δόμοις - Vul aan: ἔργα
χρεὼν Vul aan: ἐστι
- regel 75 ἐξευτρεπίζω in orde brengen
ὁ ἐργάτης werkman
- regel 76 θύραθεν van buiten - Verbinden met Εἰσιόντι (regel 75).
ἡδὺ Vul aan: ἐστι
τᾶνδον = τὰ ἔνδον
καλῶς netjes
- regel 77 Εἴ τοι δοκεῖ σοι Als je er zo over denkt
καὶ γὰρ trouwens
πρόσω Vul aan: εἰσι
πρόσω = πόρρω
- regel 79 ἐσβάλλω brengen
- regel 80 ὁ ἀργός luijak
ἔχω ἀνὰ στόμα + accusativus voortdurend bidden tot
- regel 81 ξυλλέγω verdienen